

NAŠ KMEČKI DOM

Štev. 11.

V Ljubljani, dne 3. novembra 1910.

Leto II.

Varujte kmetovo posestvo.

Znano je, da le kmet vzdržuje vse stanove. Ko bi mesta in tovarne ne doivale vedno nanovo krepkih ljudi iz kmetov, bi kmalu ne imeli dosti delavcev. Mesto ljudi izrabi, toda zdravja in moči jim navadno ne daje. Le pogledite po mestih, kako se pri večini uradnikov in trgovcev še zdaj vé, kdaj so njih starši prišli iz kmetov. Stare meščanske rodovine so večinoma izginile, kmet pa še vedno pomlaja vse stanove.

Kmet je steber države, ki dá najboljše vojake in napravi s svojim delom državo močno in gospodarsko trdno. Meščanu navadno ni dosti mar, če proda svojo hišo, ko mu drugod boljše kaže. Kmet je navadno z dušo navezan na svoje gospodarstvo. Na kmetih so najmanj zanesljivi mali hišarji, delavci in rokodelci. Ti se vedno selijo v kraje, kjer jim boljše kaže. Ravno ti in njihovi otroci so začeli z begom v mesta in z izseljevanjem v Ameriko. Jedro kmečkega stanu so mali in srednji posestniki, ki imajo od 5 do 40 oralov zemlje. Teh je največ po naših deželah.

V zadnjem času prodaja vedno več takih kmetov svoja posestva zvitim prekupcem, ki na kaj lahek način zaslužijo pri razprodaji na drobno lepe vsote. Vzrokov tega žalostnega pojava je več. Naj jih le nekaj naštejemo. Kmečko delo je težko, kdor more, se mu izogne. Toliko vpijejo zdaj po mestih, kako kmetje odirajo meščane, kako se maste kmečki kapitalisti in nalagajo denar v hranilnici, toda ni bilo še brati, da bi hotel kak meščan, bodisi delavec, rokodelc, uradnik ali kaj drugega, kmet postati. Ko bi bila na kmetih taka nebesa, bi vsi meščani kar drli na kmete in se pulili za kmečko delo ter sukali motiko in sekiro. Vidi-mo pa ravno nasprotno. Vedno nove čete se vsipajo iz dežele v mesta, najsi tam tudi trpe pomanjkanje. Na kmetih pa primanjkuje najbolj potrebnih de-

lavnih moči. Na Spodnjem Avstrijskem gredo skoro vse hčere boljših kmetov v mesta. Izmed sto jih komaj deset doma ostane. Isto se kaže skoro v vseh avstrijskih deželah, če tudi ne tako živo, kakor okoli Dunaja.

Če umrje gospodarju žena, če mlad fant dobi posestvo, se hoče s prodajo rešiti vseh težav. Prvemu, ki ga vpraša, proda svoje posestvo. Kako naj si pomaga star gospodar, uboga vdova, ki nima domačih delavcev. Zakaj, jih še za denar ni mogoče dobiti.

Pri prodaji se dobro prodajo njive, ki so v ugodnem kraju ali blizu vasi. Kar je daleč, gre navadno pod ceno. Parcele si razdelijo drugi gospodarji, hiša in gospodarska poslopja dobe novega, navadno bolj revnega gospodarja, ki jih še vzdrževati ne more. Gospodarstvo razpada, kmečki stan je izgubil dobro trdno hišo.

Kakor pri nas, se godi tudi v drugih deželah. Prav podobno se godi na Bavarskem, kjer je primeroma malo veleposestva, temelj državi so pa mali in srednji kmetje, katerim gre država po moči na roke.

L. 1900/1901 je bilo tam prodanih 549 posestev, ki so merila 8605 ha, leta 1908/1909 pa 1431 posestev v obsegu 21.555 ha. Največ je bilo v tem številu malih in srednjih kmečkih posestev v obsegu 5—40 ha, po naši meri 8—68 oralov. Tudi tam se je cena zemlji v zadnjih letih potrojila. Na en oral računijo 200 do 300 kron čistega dobička.

Pri nas tudi še kmetje sami ne vedo, kaj je zemlja vredna in koliko nese, ker še ni vpeljana moderno umno kmetijstvo. Kmetje na Bavarskem niso sami vedeli, da je posestvo toliko vredno in mnogi so kar na slepo prodajali.

Zdaj je pa začelo skrbeti vladne može, kaj bo s kraljestvom, če izgubi svoje okostje in svoj temelj, ki je edino le kmečki stan. Vlada je hotela na vsak način varovati kmetovo posestvo pred raznimi prekupci. Bavarska je predlo-

žila zakonski načrt, ki naj bi raznim podjetnikom kolikor mogoče otežil razmesarjenje kmečkih posestev. Po tej postavi naj bi se prekupovanje po možnosti zabranilo ljudem, ki hočejo v tem imeti posebno obrt. Določa se torej:

I. Za vsako prodajo kmečkih posestev po prekupcih je potrebno dovoljenje okrajne gosposke. To dovoljenje ni potrebno, če je prodajalec posestvo podedoval, iztožil ali kupil pri sodnijski prodaji. — Da bo gosposka dala dovoljenje, mora:

1. Ostati pri hiši toliko zemlje, da more preživeti malo kmečko družino;
2. da se more to posestvo obdelovati, ima pri hiši ostati potrebna orodja in živina (živi in mrtvi inventar);
3. da se izplačajo vsi vknjiženi dolgov;
4. da se pred prodajo zaznamujejo one parcele, ki imajo ostati pri hiši;
5. da se zagotovijo vse dajatve, katere ima gospodar dajati. — Določila 2., 3., 5. se morajo tudi s kavcijo založiti.

To so prav ugodna določila za ohranjenje hiše in gospodarskih poslopij, kakor tudi za kmečki stan sploh.

II. Kdor je prodal svoje posestvo prekupcu, sme skozi 14 dni tudi brez vzroka od kupčije odstopiti. — Ta določba bi bila posebno važna tudi pri nas. Kolikokrat omamijo gospodarja s pijačo, ga pregovore v prvi jezi ali izrabijo hudo zadrego, v katero je prišel, ko mora na vsak način denar imeti. Več kakor polovica kupčij bi bilo neveljavnih, ko bi se to tudi pri nas vpeljalo.

III. Občine, posojilnice ali druge juridične osebe v občini morejo posestva nad 5 ha (8-5 oralov) skozi 3 mesece prevzeti pred prekupci, če se je posestvo zadnja tri leta skupno obdelovalo. — Popred so morali prekupci občinam in hranilnicam le sporočiti, da so kupili posestvo. Zdaj bodo hranilnice imele prednost pred prekupci pri

isti ceni. Ta določba je bistvene važnosti, če so v odboru hranilnice možje, ki dobro poznajo vrednost posestev in so vneti za kmetovo korist. Vsako posestvo, ki bi imelo prav poceni iti, bo raje hranilnica prevzela.

IV. Za dovoljenja se plača do 10.000 mark vrednosti 100 mark pristojbine, dolgovi se ne odračunijo. Za vsakih nadaljnjih 5000 mark se mora 100 mark plačati. Od te pristojbine dobi polovico država, polovico občina. Hranilnice in občine ne plačajo pristojbine. Da je ta davek opravičen, dokazuje najbolj velik dobiček prekupecev, ki so na Bavarskem v zadnjih desetih letih zaslužili čez sedem milijonov kron.

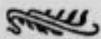
Tudi pri nas so mnogi le s kmečkimi žulji prav na lahko obogateli. Umni gospodar ne bo prodajal zemlje, ker ve, da postaja vedno več vredna. Denar lahko izgubi vso veljavo, zemlja jo bo vedno ohranila, ker bodo ljudje morali živeti. Naj ti še tvojko ponujajo, drži svojo grudo, ki ti je bila vedno dobra mati.

Imamo pa tudi pravico zahtevati, da varuje država tudi pri nas svoj temelj — revnega kmeta pred izkoriščanjem in izseljevanjem s pripravnimi postavami. Taka postavna določila bi bila prav primerna tudi za nas.

Da pa ne bodo kmetje sami silili iz svojih domačij, bi morala vlada gledati, da bi kmet ložje dobil delavce. Kako lahko bi vlada kmetu precej pomagala. Treba bi bilo le izseljevanje mladoletnim do opravljene vojaške službe ali do 24. leta popolnoma prepovedati. Mladi fantje drug drugega spravljajo od doma v Ameriko ali v mesta, kjer se v pijači ali nerodnem življenju navadno popolnoma izgubijo.

Po večini župnij imamo nad tretjino več krstov kakor pogrebov, a delavcev in hlapcev ni nikjer. Mladim ljudem bi se z odločnim odporom vlade največ koristilo. V domačem kraju, pri starših bi ostali pošteno in značajni.

Kjer pa delavcev ni, je pri kmečkem delu gotovo le izguba. Ni mogoče, da bi se kmetije lepo razvijale, če ne bodo imeeli zadosti dobrih delavcev. Oni ljudje, ki tako brezskrbno delijo pose mladim fantom, so v resnici veliki škodljivci kmečkega stanu. — Ko bo dopolnil 24. leto, ga bo največkrat minila želja hoditi po svetu. Prava sreča cvete le pri domačem ognjišču.

Varujmo koristne ptice.

Franč. Pengov.

Ne mine leto, da se ne bi slišalo nebroj pritožb iz raznih strani slovenske domovine o veliki škodi, ki jo prizadenejo kmetovalcu bodisi kot poljedelcu, sadjarju ali gozdarju raznovrstni zajedavci iz živalskega sveta. Zdaj nam opustoši rjavi hrošč spomladi cele hoste sadnega drevja, pa tudi hrastovja in drugega koristnega lesa, čez leto

nam segrize njegova ličinka, zlobni ogre ali podjed najlepše žitne žetve, okopavine in travnike, da kažejo le velike rujave ali rumene pege mesto, kjer bi sicer delalo temnozeleno listje gosto senco tlom. Nebroj raznih gosenic in malih hroščkov nam kvari in razjeda razno sadje in žito, uničuje gozdove in nadleguje tudi naravnost ljudi in živino. Vsa umetna sredstva, ki si jih izmišlja človek, so tu ali zastoj ali pa vsaj uspehi niso v nobenem razmerju s stroški, ki jih imamo pri tem. Koliko bi stalo n. pr., ko bi hoteli očistiti repo brezštevinih gosenic, naseljenih na nji in objedajočih jo do golih reber. Ali kje more človek zasledovati skrivne steze malih lubadarjev po borovem gozdu? Sovražnika opazimo šele, ko se je razmnožil na milijone in se škoda očito kaže. Najbolje je take okužene gozde posekati. Le eno sredstvo imamo dano od ljube Previdnosti, s katerim smo lahko kos vsem neštetim zajedavcem naših rastlin, in to so: kmetijstvu koristne ptice.

O njih naj se pomenimo kaj več. Ali je pa tudi vredno? Že iz gori povedanega je razvidno, da je vprašanje o varstvu ptic prevažno narodnogospodarsko vprašanje, od kojega srečne rešitve odvisi sto- in stotisočev premoženja našega ljudstva. Da ptičice s svojim življenjem in petjem oživljajo in olepšajo vsako vas, to nam je sedaj le stranska stvar.

Pa mi porečeš: »V naravi je vse tako lepo smotno urejeno, da nima človek posegati v to lepo soglasje in harmonijo.« Odgovarjam: »Res je, kjer stoji narava prepuščena sama sebi, tam vlada med rastlinstvom in živalstvom lepo ravnotežje, ki omogoča razvoj enemu kot drugemu. Toda ljudje smo to ravnotežje večinoma povsodi porušili in to samim sebi v veliko škodo.

Ni treba hoditi šele na Kras, da se prepričaš o tem, ozri se le po golih domačih brdih, po groznih izsekah gozdov kjer se nihče ne briga za nove nasade, kjer vsak le striže in molze, a nihče ne sadi in priliva.

Napredek v kulturi, a to le slepi napredek, ki dere za trenutnim dobičkom in užitkom, ne meneč se za bodočnost, je prava šiba zlasti za ptiče, ki naj bi uničevali gosenice, bramorje, črve, bolhe in vse druge kmetove škodljivce, ki imajo pred vsem nalogo v naravi biti čuvaji ravnotežja med rastlinstvom in živalstvom. Človek je gozde posekal, grmovje podrl, hiše obzidal in z vsem svojim delom ptiče pregnal, katere mora imeti za varstvo polja. Čisto napak je, ako dolžimo razne sosede posebno snedene Lahe, da so krivi nad vedno manjšim številom koristnih ptic, tudi sami imamo premnogo na vesti in četudi je krivda Italijanov, Špancev in drugih prebivalcev ob Sredozemskem morju velika, vendar se lahko potrkamo tudi sami na prsa, češ: Pometajmo tudi pred lastnim pragom!

Sami smo prepodili koristne ptice iz okolice!

Kar se je zagrešilo doslej, moramo že zavoljo večje množice škodljivcev na polju z varstvom ptic popraviti. S tem le sebi največ koristimo. Pa je morebiti ta ali oni že poskusil storiti kaj v prid ptic, ne da bi opazil kak uspeh; trdil bo nemara zato iz izkušnje, da se ptice sploh ne zmenijo za naše pomočke.

Takim ljudem moram le odgovarjati: Ako niste imeli pri varstvu ptic nobenega uspeha, je bila krivda le pri vas, ker ste skušali privabljati in varovati ptice, ne poznavajoč njihovega življenja! Kakor v obrti, kmetijstvu in pri drugih opravilih velja tudi tukaj načelo: Če hočeš uspešno delovati za varstvo ptičev, seznanj se najpreje natančno z njihovim življenjem!

Seveda nima preprost gospodar in njegova pridna družinica časa zasledovati natančneje dejanja in nehanja ptic; to nalogo imajo izobraženci, zlasti učitelji po raznih šolah, ki jim kot opazovalcem ptic pravimo ornitologi ali ptičeslovci. Svoje skušnje in opazovanja pa naj objavljajo po raznih listih in knjigah, da pridejo med širši slovenski svet. To hočemo storiti tudi mi in podati našim gospodarjem in gospodinjam, zlasti pa naši za vse dobro in koristno navdušeni slovenski mladini glavne misli o varstvu ptic, zlasti po skušnjah barona Berlepša, ki je storil v Nemcih zelo veliko v prid kmetijstvu ravno na podlagi ptičjega varstva.

Prvi pogoj za razmnožitev koristnih ptic je: preskrbeti jim dovolj prilike in pripravnih krajev, kjer bi gnezdile. Vsled našega kmetovanja in gozdarstva, ki ne dovoljuje rado votlega drevesa v gozdu, smo namreč oropali uboge ptičje dobrotnice tudi vališč, ko smo jim stara drevesa posekali. S tem jih naravnost zatiramo, na drugi strani pa jim zabranjujemo pomnoževanje. Taka dvojna vojska na življenje in smrt je prehuda za uboge pevčice. Kako se je vse pri nas izpremenilo. Na mislim sicer na kake pragozde, ki so pokrivali pred tisoč leti marsikak kos naše zemlje; spomnimo se le, za koliko se je spremenilo obličje slovenske zemlje samo zadnjih trideset, štirideset let. Končali so večje in manjše žive meje, posekali stara votla drevesa, cele hoste v ravnini so zginile, posušilo se je močvirja, bregovi potokov, preprenjeni s koreninami, se umikajo in tako izginjajo najboljše vališča za ptice. Tudi železnice, brzozjavno omrežje, električna razsvetljava in druge iznajdbe napredujočega prirodnoznanstva niso pticam in njihovemu pomnoževanju nikakor v spodbudo.

Kako pa naj vsemu temu opomoremo? Ali naj morda zavoljo ptic izpremenimo smer svojega kulturnega razvoja in predručajmo obličje zemlje? Nikakor ne. Kajti ptice nikakor niso tako starokopitne, kot bi se nam utegnulo zdeti v prvem trenutku. Privadijo

se urno tudi našim razmeram, a te morajo biti prilagodene njihovi naravi. Samo z umetnostjo, lepimi gnezdi ali obilno hrano se pri ptičih nič ne opravi. Poglejte ptiča, kje gnezdi, kake kraje ljubi, kako živi, pa bote vedeli, kako jih privabite. Zato si zapomnimo:

1. Pri vseh svojih delih v prosti naravi kot poljedelci, vrtnarji ali gozdarji se spominjamo tudi ptičev, zlasti kako bi jim preskrbeli ugodno vališče.

2. Kjer mogoče napravljamo nalašč nasade za varstvo ptic.

3. Zelo dobre so prav narejene in pravilno obešene valilne skrinjice po naših vrtovih.

4. Ker pogine veliko ptičev ob hudi zimi, je zimsko krmljenje ptic ne le dolžnost »pravičnika«, ampak tudi pametnega gospodarja, da si ohrani prekoristnega zaveznika.

5. Vsi sovražniki koristnih ptic so tudi naši osebni sovražniki, zato jim napovemo z današnjim dnevom boj na nož!

Pa spregovorimo natančneje o posameznih točkah!

Pri vsem svojem gospodarstvu se spominjamo tudi koristnih svojih zveznic — ptic! Kolikokrat bi lahko pustili brez škode stati staro drevo s krivenčastim gostim vejevjem in grčavim deblom. Ne trebalo bi iztrebljati marsikake žive meje in grmovja ob potočku. Če je delo na travniku nekoliko lažje, če si vse grme pokončal in debela posekal, je dobiček le na eni, pa velika škoda na drugi strani.

Tudi v gozdu privoščimo kako staro votlo deblo pticam, ki gnezdi po duplih (duplarice). Zguba na lesu in prostoru je le mala in se nam obilno nadomesti z mnogimi pticami in netopirji, ki jih tako ohranimo ali privabimo. Marsikdaj pa bi s sekanjem takega starega drevesa oropali tudi okolico njenega najlepšega krasa.

Kjer redimo v gozdu samo visokodebelno drevje skrbimo, da bo vsaj ob potih raslo po nekoliko nizkodebelnega drevja in grmovja. Tako nizko drevje, ki prenaša tudi pomanjkanje solnca je posebno drenov grm, glog ali beli trn (medvedove hrušice), gabrovina, malolistni brest in podobni. To lesovje sekamo na vsakih deset let in dobimo polagoma bolj pritlično grmičevje, ki se pod bukovjem in hrastjem ohrani mnogo, mnogo let. Pa tudi izvrstno varstvo zoper prehudo sušo je tako grmičje, ker ohranja vlago gozdnim tlom. Kjer pa je gozdni svet izpostavljen poplavljanju, imate v takih nizkih nasadih najboljšje jezove zoper jezo valovje in povodnji.

Treba je pa nasajati obenem nizko drevje in visokodebelno, pod katerim naj prvo raste; kajti saditi nizko drevje pod že doraščena visoka debela nima smisla, ker ti nizko drevje kmalu pogine.

Vsakega gospodarja, ki ima sadni vrt ali hosto, pa mora zanimati sledeče opazovanje: Ptice se naselijo naj-

raje ondi, kjer leži pod drevjem največ listja.

Kaj bi bil temu vzrok, ne moremo povedati za gotovo. Istina je, o kateri se lahko prepričaš, da je gnjihoče listje pravi raj za razne žuželke, črve in polže, torej obljubljena dežela naših ptic, kjer se ne manjka egiptovskih loncev polnih mesa; še bolj verojetna se mi pa zdi misel, da ljubijo ptice suho listje pod svojimi vališči zato, ker jim pokanje njegovo izdaja vsako bližajoče se bitje, je tedaj suh list najnaravnejše varstvo, ki opozarja ptice telefonično pred sovražniki.

Tudi pri mejah iz črnega lesa opazimo, da se nahaja največ gnezd na takih krajih, kamor je nanesel veter od bližnjega drevja večjo množino listja.

Nauk za nas: Pustimo listje sadnega drevja, pa tudi gozdno listje pri miru! Saj je gnjihoče listje marsikakemu gozdu in vrtu edina hrana za vse odvzete hranilne snovi; tudi za gnoj listje ni kaj prida, živina je zelo na mokrem v takih stajah, ker listje ne opija nič gnojnice. Zato se vam bodo pa toliko rajše naselile ptice na takem svetu in dale občutiti gosencam v tretjo faro, kako znajo ceniti majhno pozornost od strani človeške. Če pa moraš listje pograbiti, pusti ga vsaj nekaj ubogim revežem. Kjer ni listja pod drevjem, skušajo poravnati ptice, gnezdeče običajno pri tleh, ta nedostatek s tem, da gnezdijo kolikor moč visoko, da se obvarujejo roparske svojati. Taščica (babica), to veste, da gnezdi najraje pri tleh v nežnem gnezdecu iz mahovja; dobili pa so njeno gnezdo že dva metra visoko na smreki — sila ne uči le človeka moliti, ampak tudi ptico obračati plašč po vetru.

Ako imamo v gozdu ali doma večje število drevesnega štorovja s koreninami, ne moremo storiti nekaterim ptičkam večje usluge, kakor če zmečemo to koreninje na večji kup in ga pustimo na miru. Strnad, stržek, rjava taščica, babica, morda celo kos ali drozg se bodo veselo naselili v njem kot naši gostači.

Mesto ograj iz žice naj bi bilo več živih mej; teh pa ne strižimo nikoli poleti, ampak le spomladi ali jeseni. Kajti šentjanževo obrezovanje pokonča brezštevila ptičic iz drugega gnezda; ravno upustoševanje druge zalege je pa za ptice posebno usodepolno.

Večini cenj. bravcev bo nemara neznano, da je glede spola pri pticah ravno narobe kot pri človeku. Pri nas povsodi prevladuje število žen nad moškimi, pri pticah pa je samcev mnogo več. Prva spomladanska valitev dá veliko večino samčkov, dočim se rodi iz drugega gnezda navadno več samičic; ako torej izjalovimo to drugo valitev, morejo stari le redkokdaj nadomestiti to izgubo še z novo, tretjo valitvijo; prepozno je že.

H koncu prve točke še to-le: Ne zdravo razmerje med številom obeh spolov pri pticah izravna deloma

ptice-roparice s tem, da pograbi in pokonča mnogo več samcev, ki so 1. bolj živo pisani in se 2. tudi dosti živahneje obnašajo, predvsem opozarja joč nase z glasnim petjem.

Tuintam se prepoveduje mladini rediti ptičke po kletkah, češ, to je v škodo krilatemu prebivalstvu proste narave. Ne glede na to, da mi je bil v mladih letih ptičji spev in opazovanje življenja raznih pevk pravi paradiz tu na svetu, odgovarjam na goreni očitki z usti in prepričanjem mnogih izkušenih ornitologov: a) Število vjetih ptic po kletkah je tako majhno, da v gospodinjstvu narave sploh ne pride resno v poštev; b) Vjete redimo vendar le povečini lepše samce s pevskim grlom in teh je v naravi preveč; c) Človek, ki redi z ljubeznijo in razumom ptico v kletki, bo gotovo skrbel za svoje ljubljene na prostem. Zato celo podpirajmo našo mladino v interesu ptičjega varstva samega, da si zamore pridobiti par ptic-pevk v kletko, da jih ljubeče neguje.

Seveda je lov ptic v svrhu kupčije in kar na debelo, barbarstvo in ciganija, ki jo moramo najstrožje obsojati in čim preje naznaniti pristojnim oblastem, da kaznujejo take zločince.

Toliko o varstvu ptic na splošno. Kako iti našim ljubljankam še posebej na roko, o tem drugič.

Žganjepitje in deset božjih zapovedi.

II

5. Ne ubijaj. Na Kranjskem se izmed vseh avstrijskih dežel izvrši največ hudodelstev. Pri tem imamo v primeri z drugimi malo goljufij ali tatvin, večino hudodelstev nam dajo pretepi, izmed katerih se skoro vsi po pijači izvršijo.

Žganje napravi ljudi divje in krivolodne, žganje mu vzame sram ter omoti razum, da ne spozna svojega divjega obnašanja, žganje neti sovraštvo in prepir, iz katerega navadno po boji pridejo. Le berite žalostna poročila sodnijskih obravnjav. Skoro vselej so bili pretepači poprej pri pijači skupaj. Mirni in tihi ljudje postanejo pijani kakor zverina. Vsak tudi ve, da se trezen človek ne bo pobijal. Šele takrat, ko mu pijača pamet vzame, postane zmožen za vse. Kako grozne reči se pri tem primerijo. Sta sedela prijatelja v gostilni in pila žganje. Domu grede se zbadata, sporečeta, skregata in stepeta. Naenkrat so bili noži zunaj. Eden je drugega opraskal, ta mu je pa trebuh prerezal. Privlekel se je do hiše, bil previden, drugi dan je umrl. Ti sadovi niso le pri navadnih pijancih, še v hujši sili se pokažejo pri sicer poštenih ljudeh, ki malokdaj do pijače pridejo. Takrat pa zbesne, da jih ni mogoče ukrotiti. Na semnjih, plesih, žegnanjih in posebnih slavno-

stih se največ kaj takega primeri. Nože potegnejo, stoli se vihtijo, polena padajo in nenadoma se sliši: Ubili so ga! Prave pretepače, ki vedno iščejo prepira, skoro povsod prej ali pozneje pobijejo. Grozne reči se pri tem godijo. Je v neki gostilni pijanec podivjal, enega zaklal in jih več kakor deset ranil. V drugem kraju so se fantje spravili na enega, ki je zbadal in zabavljaj, kar je pri mnogih prav žalostna navada. Pijani fantje so ga pobili in potem še po pobitem skakali, kar je prav zverinsko.

Bogati kmet je imel edinega sina, ki je bil priden in pošten kakor oče. Ta sin je imel zvestega prijatelja, poštenega mladeniča. Enkrat sta šla na semenj in tam v gostilno pit. Nazaj grede je bil eden slabe volje, drugi se je pošalil, skregala sta se, potegnili nože, na smrt zadet je eden padel in čez dve uri umrl.

Ko je misijonar Geling imel pridigo o zmernosti v Behti na Oldenburškem pred kaznjenci, je prišlo izmed 121 kaznjencev 81, mnogi v verigah k oltarju, kjer so v solzah obljubili, da ne bodo nikdar več žganja pili. Po lastnih besedah so skoro vsi le po žganju hudodelci postali. Ko jih je duhovnik zvečer še enkrat obiskal, so vsi rekli: Kdor se hoče zavarovati, da ne pride enkrat v ječo, naj se varuje žganja. Če ga tudi le zmerno pije, ni nikdar varen, da ga ne bo enkrat preveč. Le enkrat se bo spozabil in postal za vedno nesrečen. V naših krajih se najmanj 90 odstotkov vseh pretepev in pobojev napravi zaradi pijače.

Kako žalostna slika se nam kaže pogosto v naših družinah. Vse ne pride na dan. Le šepetanje sosedov, žene solze in sestradani otroci pripovedujejo, kaj se le prevečkrat zgodi. Zena si ne upa tožiti, saj bi jo potem ubil. Kjer se pa primeri uboj žene, gotovo je bila pijača zraven. Kolikokrat pa udari mož ženo po glavi, jo sune v hrbet ali trebuh. Vse je dobro: vile, poleno, burklje . . . Reva hira, za jetiko ali slabostjo umira, pravi morilec je bil pa le pijanec.

Kdor vse to pomisli, se bo čudil, da se sme ta strup tako prosto prodajati. Lekarnarjem je ostro prepovedano strupe prodajati brez zdravniškega dovoljenja. Še za potrebo ga včasih ni mogoče dobiti. Toda žganje nam zastrupi stokrat več ljudi, kakor vsistrupi in nobenemu ni mar, da bi ta vrata zazidal, skozi katera se kuga razširja na naše ubogo ljudstvo. Naš najhujši sovražnik je, torej proč z njim!

6. Ne prešestuj. Ne želi svojega bližnjega žene.

Pred leti sem se pogovarjal z zelo znanim zdravnikom, ki se je med tem že preselil v večnost, o žalostnih nravnih razmerah pri mladih ljudeh. »Gospod,« pravi, »verjemite mi, da ne bote z vsem delom dosti napravili, dokler ne bote pijančevanje omejili. Otroci v pijanosti spočeti, bodo imeli vsled podedovanja vedno nagnjenje v neči-

stost. Iz otrok pijancev bodo zrastle nečistnice, četudi se dobe častne izjeme. Telo je oslabiljeno in vsled tega še bolj nagnjeno k hudemu.«

Meni so se takrat te besede zdele malo prehude. Toda večletna skušnjava me je izučila, da so bile popolno resnične. Težavno je o tej reči govoriti, toda enkrat bo odkrita beseda tudi koristila.

Resnično bi več kakor polovica propadlih ostala na pravi poti, ko bi pijače ne bilo. Pri pijanem očetu slišijo otroci nesramnosti in vidijo marsikaj, kar ni prav. Stariši se tolažijo, da otrok ne razume, toda znano je, kako naglo se pride do spoznanja hudega. Ali ne bodo otroci sami posnemali čudno obnašanje?

Pohotneži dajo malim otrokom navadno pijače, na plesih, samotnih krajih in planinah si pomagajo zapeljivci s pijačo. Ko je kri razburjena in živci razdraženi, je zapustila sramežljivost nesrečno žrtev.

Zakaj tako vabijo nedolžne v gostilne in na plese — — —?

Kaj se godi pri tistih slavnostih in tistih delih, kjer se veliko pije?

In stariši, ki bi imeli nedolžnost otrok bolj varovati, kakor desno oko, še sami silijo otroke s pijačo.

Znano je tudi, da postanejo mladeniči, ki so večkrat pijani, do sebe nesramežljivi. Z gotovostjo moreš trditi o mladem pijancu, da tudi nečisto živi. Oboje se ne da ločiti. Kdor se enkrat tema dvema napakama uda, ne pozna več resnosti življenja.

Če boš videl oče, ali videla mati otroka, ki za glažek prime, udari ga, da ne bo nikdar več poskusil. Če vidiš svojo hčer, ki gre kar za zabavo v gostilno pit, izženi jo s polenom ali metlo ven, ker drugega ne zasluži. Začni seveda le sam pri sebi, ker beseda vabi, zgled le potegne.

Izseljevanje.

Skoro vsak teden beremo poročila o ponesrečenih rojakih v Ameriki. Eden se ubije v rudokopu, drugega konča železnica, tretjega umori sovražna roka ali ga spravi iz sveta pre zgodaj huda bolezen. Res jih je mnogo poslalo domu precej denarja, veliko jih je tam v dobrih razmerah, toda večina živi v najhujšem delu, ki jih mora v kratkem končati. Sestavili so natančne podatke o izseljencih, ki nam kažejo prav žalostno sliko. Tekom zadnjega leta se je izselilo iz našega cesarstva 98.151 ljudi, vrnilo le 14.976 večinoma bolehnih, za vsako delo nezmožnih, katere mora občina preskrbovati. Nekateri možje, ki imajo še tu družino, še pošiljajo nekaj nazaj, velika večina se starišev in domovine nič ne spomni. Oni, ki so se vrnil, navadno niso veseli domačega dela.

Izseljenci dobijo navadno delo v premogokopih in tovarnah. Ker niso

vajeni velikemu naporu, jih težko delo kmalu izrabi. Amerikanske tovarne in premogokopi porabijo in uničijo vsako leto do 500.000 ljudi. Izmed teh jih pride 100.000 na novodošle, ki morajo opravljati dela, katerih nobeden drugi noče. Izmed teh 100.000 novih izseljencev jih je 30.000 iz Avstrije.

Zraven groznega težavnega dela so zločinci v Ameriki tako razširjeni, kakor nikjer drugod. Do 250.000 ljudi živi od tatvine in ubojev. Tam jim ni čisto nič mar človeka ustreliti. Amerikanec potegne revolver, pokne nasprotnika in zbeži. Navadno ne zasačijo skoro nobenega hudodelcev, če ga precej ne primejo. Znano je, kako je laška črna roka skozi leta v Njujorku morila ljudi. Vsako leto pomore hudodelci več ljudi, kakor je vseh Angležev padlo v burski vojski. Če kak zamorec napravi napako ali se kakega belega loti, se vzdigne vse mesto proti njemu. Obesijo ga na bližnje drevo in streljajo toliko časa nanj, da je popolno razmesarjen. Tem ubijavcem se še ni nikdar kaj žalega zgodilo.

Res so zaslužki boljši, toda koliko je pa življenje dražji? Kdor je pijanec in zapravljivec, bo v Ameriki še manj dosegel, kakor doma. Če ne strada, si ne more veliko prihraniti. Ko vidi potratno in razsipno življenje drugih, se ga slab zgled le prerad prime.

Najslabše je pa v narodnem in verskem oziru. Slovenskih šol ni tam. Izseljenci še govorijo po domače, njih otroci se sramujejo materinega jezika. Gotovo je šlo že nad 200.000 Slovencev v Ameriko. Otroci teh stotisočev ne bodo več poznali domače govorice. V naših krajih nam pa manjka delavcev, da gospodarstvo ne more napredovati. Če pa nismo gospodarsko močni, nas bodo tujci prav gotovo zatrli. Berač se vsakega boji, trden kmet je pa sam svoj gospod. Na tujem umirajo v službi bogatinov, domača zemlja pa tujcem vrata odpira in jih redi, ker jo lastni otroci ne marajo.

Gotovo je tudi, da v Ameriki splošno niso posebno vneti kristjani. Ko bi le vsi izseljenci vero ohranili, bi moralo biti v Ameriki štirikrat toliko katoličanov, kakor jih je. Ze doma so bili mlačni, tam pa zmrznejo. Čudno to ni. Pri nas plača država duhovnike, cerkve in nadarbine imajo svoja zemljišča in stare ustanove. V Ameriki morajo verniki za vse sami skrbeti; plačati duhovnika in vzdrževati cerkev. Plačila na posameznega so včasih precej znatna. Tu pridejo prijatelji z dobrim svetom: Kaj boš denar proč metal, ko tako lahko dobro živiš! Tako jih mnogo zaide v brezverstvo.

V šolah ni nobenega krščanskega nauka. Kakšni so potem otroci, kako poučeni v svetih resnicah, si vsak sam lahko misli. Stariši jih ne morejo sami učiti, prostovoljno pa šole krščanskega nauka ne bodo obiskovali. Še nikdar nisem slišal, da bi Amerikanci posebno hodili na kakšna božja pota ali goreče prejemale svete zakra-

mente. Tam se vse ravna po dolarju in ne po volji božji in naukih svete cerkve. Ločitev zakona je jako lahka. Kar pri uradniku se oglasi, da ne moreta več skupaj živeti, da se sovražita, da se je tovariš pregrešil ali da ni zanj drugega, in modri varuh postave ustreže človeški slabosti. Nikjer na svetu se toliko zakonov ne loči, kakor v Ameriki.

Ubog! izseljenec! Iskal si sreče in bogastva, našel le težko delo in zgodnjo smrt. Tvoji žulji so drugim koristili, reven si umrl kakor si živel. Časne sreče nisi našel, na večno si pozabil. Tvoji otroci ne bodo znali materinega jezika in luč svete vere, ljubezen do Marije jim ne bo svetila. Kaj si dosegel s svojim potom, kaj s svojim delom? Čemu si žrtvoval svoje življenje?

Ostani, ostani doma na domači zemlji, srečen v luči svete vere in v ljubezni svojih rojakov. Če je naša mati revna in zapuščena, ji moramo s svojim delom na nogo pomagati.

Ljudsko štetje.

Koncem tega leta se bo zopet po celem cesarstvu vršilo ljudsko štetje, ki naj pokaže napredek ali nazadovanje tudi v gospodarskem življenju. Kratke številke jasno povedo, kaj smo in kaj smo dosegli. Prešteli bodo vsa živino: govedo, konje, ovce, koze, vole, prešiče, perutnino in panje čebel. Te številke podajo prav jasno sliko o kulturnem stanju naroda.

Kolike važnosti more postati štetje živine, se je lani pokazalo. Onih 9 milijonov na leto, katere je dala vlada za povzdigo kmetijstva, da so kmečki zastopniki glasovali za trgovske pogodbe balkanskih držav, so razdelili po ključu zadnjega štetja živine leta 1900. — Razen tega se moramo pa tudi pokazati kakor resnično napreden narod pri svojih sosedih, ki se vedno bahajo, kako se je posebno v Nemcih živinoreja razvila.

Letos bo štetje živine skoro gotovo za nas bolj slabo izpadlo. Velika draginja je marsikaterega premotila, da je preveč goveje živine prodal. Strah se je prijel gospodarja, da bi znala cena živine vendar pasti, potem bi le na škodo ostal. Ne bojte se, cena za enkrat gotovo ne bo šla posebno nazaj.

Še slabše je s prešiči. Skoro nikjer ni dosti krompirja. Mnogi so komaj za ljudi in seme pridelali. Peso je črv končal, turšica ni obrodila, ljudem je nemogoče imeti prešiče čez zimo. Vse hiti s prodajo. Ljudsko štetje bo pokazalo žalostno sliko. Kdor more, naj drži žival čez novo leto.

Pri tem je še druga napaka. Nemci, ki se vedno bahajo s svojo živino, štejejo vsako leto živino 1. decembra. Pri nas se šteje šele 1. januarja. Znano je, da se ravno decembra največ prešičev proda in tudi doma zakolje. Prodalo se jih bo letos posebno veliko, ker

bo naglo zmanjkalo kuhe, da bodo vsi silili z živalmi naprej. Kar se pokolje prešičev za dom, se v veliki večini zakolje decembra, posebno za praznike. Skoro je ni hiše, v kateri ne bi takrat klali. Boljši gospodarji jih tudi po več v tem času zakoljejo. Prav gotovo bi imela sama Kranjska 50.000 prešičev več, ko bi se štetje vršilo 1. decembra vsaj za živino. Ko bi to ne bilo mogoče, naj bi se pri popisovanju zahtevalo stanje začetkom decembra. Ker bodo skoro gotovo povsod iste razmere, bi se po celem cesarstvu poznalo več kakor za 1 milijon glav samih prešičev. Morebiti bi kazalo osrednjo vlado opozoriti na to važno zadevo.

Pri popisovanju se mnogi gospodarji bojijo povedati resnično stanje, ker sumijo, da bi jim znali zaradi večlike množine nov davek napraviti. Ta strah je prazen, zaradi popisovanja je vsak posebni davek nemogoč. Le pokažimo takrat, kar imamo, da se pokaže naš napredek.

Čast krompirju!

Učenjaki so nam hoteli dokazati, da je krompir prav dober za pitanje, ker ima veliko škroba, za rejo pa ni poseben, ker ima malo beljakovin. Naše gospodinje se vendar niso dosti menile za učeno razsikavanje in so prej ko slej kuhale najmanj vsaki dan dvakrat krompir za domače. Navajeni smo ga tako, da ga vselej pogrešamo, če ga ni pri jedi. Izkušnja kaže na zdravih obrazih, da je ta živež revežev res izvrstna hrana, ki ima več redivnih snovi v sebi, kakor se navadno misli. Le pogledjte revne hiše: Krompir, zelje, repa in močnik ter zraven malo črnega kruha — pa so domači zdravi, da je veselje.

Tudi naše gospodinje vedo, da je za male pujske precej, ko začno jesti, zmečkani krompir s posnetim mlekom prav dobra hrana. Čim več krompirja more dati plemenskim prešičem, lepše rastejo. Da je za pitanje skoro neobhodno potreben, itak vé vsak, ki je imel s prašiči že opraviti.

Če je bilo malo ovs, so mnogi gospodarji pozimi dajali tudi konjem ob hudem delu precej krompirja z najboljšim uspehom. Dozdaj se je mislilo, da je za konje ob hudem delu le oves. Naši gospodarji so pa večkrat poizkušali s krompirjem, čeprav le na skrivnem, da še gospodinja ni vedela, ki bi se gotovo kregala, da bo vse tem grdim konjem raznesel, ona naj pa pujske s slamo pita. Naši gospodarji niso vprašali nobenega učenjaka za svet, ker so sami izkusili, da je krompir za konje prav dober.

Čez dolgo časa so kmetje tudi v drugih krajih ravno isto izkusili, kakor pri nas. Alfred Vojserneh pri Strasburgu na Nemškem priobčuje letos svoje izkušnje, kako je s krompirjem krmil konje z najboljšim uspehom,

»Krompir,« pravi, »dam v kotlu ali parilniku izpariti. Ko je krompir izparjen, ga nesejo v večjo posodo v katero se dolije mrzle vode in to dobro zmeša, da postane dobra meša. (Ta bo menda ravno taka, kakor jo dajejo naše gospodinje prešičem, ki se pitajo.) Ta meša se dene na rezanico in z rezanico dobro premeša. Ob hudem delu dobi en konj 15—20 kg krompirja. Krompir se izpari enkrat na dan in počasi pokrmi. Paziti je treba, da ne bo ta meša shranjena v kakem prostoru, ki se ne da zračiti, da postane v njem vse plesnivo. Če se piča malo okisa, je še boljše. Toda v 24 urah se mora vsa porabiti. Ravno kislina je še prav zdrava za konje, ker jih ozdravi hudih notranjih bolezni. Znano je, da tudi testo, ki je tudi okisano, rabijo v ta namen. Kolika se ne prime konja, ki uživa krompir. Ravno na tej bolezni jih pa prav veliko pogine.

Napačno bi bilo konjem dodajati oves, če si jim dal krompirja. Nekateri so to poizkusili, toda konji so bili slabši. — Kakor rečeno, zadostuje sam krompir z rezanico tudi za najhujše delo. Za vzrejo mladih konj se rabi pri meni tudi krompir. Lahko rečem, da imam najlepše in najmočnejše konje v okolici iz teh žrebet. — Če ima kdo dosti ovs, naj ga ohrani za pozneje, ko več krompirja ne bo. — Krompir se mora dobro oprati, ker bi prst, ki se krompirja drži, znala napraviti konju hudo bolezen. Nobena žival ni za take smeti in prah tako občutljiva, kakor konj. Morebiti pogine zaradi male pahljivosti gospodarjev toliko konj pri nas. Krompir se ne sme mešati rezanici od fižola ali graha, ker po tej konj rado napenja.

Prišli so od vseh krajev gledati moje konje in se čudili krasnim uspehom. Le prvo leto dobijo konji nekoliko ovs, drugače jih vzredim s samim krompirjem in rezanico. Dokazano je torej z izkušnjo, da je krompir veliko več vreden za hrano, kakor so določili učenjaki po svojih poizkusih. Če pride to od boljše porabe snovi ali ugodne zveze s slamo in drugo hrano, ne vemo. Za kmeta je zadosti vedeti, da je krompir za ljudi in živino prav dobra hrana, katerega navadno le veliko prezgodaj zmanjka.

Letos je slaba letina za krompir. V nekaterih krajih ga bodo imeli komaj za ljudi in za seme. Če ti ga pa kaj ostane, lahko poizkusiš tudi konje ali govedo z njim krmiti. Nekateri se pritožujejo, da jim hoče še to malo, kar so pridelali, segnjiti. Izkušeni kmetje na Nemškem so posuli krompir z žveplanim cvetom (Schwefelblüte) in pravijo, ga je gniloba popolnoma prenehala. To je prav verjetno. Saj vidimo pri vinskih sodih, kako žveplo zamori glivice in varuje pred plesnobo. Poskusili so tudi z najboljšim uspehom malo požvepljati njivo, kjer se spomladi krompir sadi ali vsaj jamice, kamor se položi. Čeprav je bilo mokrotno leto, krompir vendar ni gnil na žvepljanem

prostoru. Zveplo je poceni in pri veliki vrednosti krompirja se bi poizkusi razumnih gospodarjev tudi pri nas izplačali.

Gnojite travnikom!

Letos ima živina nenavadno ceno. Kmetje so prav dobro prodali, kar se je sploh moglo prodati. Skoro gotovo bodo šle prihodnje leto cene nekoliko nazaj, toda ne toliko, kakor vlani. Ko bi imel dosti živine, bi si kmet lahko zdaj, ko je živina draga, opomogel. Živino bi pa lahko imel, ko bi bilo več krme. Krme bo pa več, če bo travnikom bolj gnojil. — Letos je bila za seno povsod dobra letina. Sena je bilo toliko, da so ga komaj spravili. Poznalo se je vendar pri travnikih, ki so bili dobro zagnojeni. Jeseni je gospodar zapeljal tja nekaj voz gnoja, spomladi posul eno ali dve vreči superfosfata in zrastle je še enkrat toliko, kakor pri družih na istem prostoru. To je mnoge spodbudilo, da zdaj tudi gnojijo s hlevskim gnojem, ki je za travnike najboljši. Nikjer ti ne bo toliko zalegel tvoj hlevski gnoj, kakor na travniku. Naj se ti ga ne zdi škoda, ker se bo za njive, ki so tako veliko boljše pognojene, do spomladi še drug dobil. Čim več gnoja napelješ, boljše bo. Seveda ga je treba precej raztrositi in ne pustiti v kupih.

Ce imaš kaj gnojnice, jo izpelji tudi jeseni na travnik. Gnojnica ima obilo dušika in kalija, ki travam prav dobro prija. — Po vseh vaseh, okoli vseh hiš je zdaj jeseni tudi veliko blata. V nekaterih krajih ga je toliko, da bi se kmalu kdo notri potopil. Ker je cestno blato navadno iz zdrobljenega kamna, ima v sebi skoro sam apnenc. Zato je blato prav izvrstni gnoj za travnike. Na cesti tudi ostanejo odpadki od živali, ki so, pomešani z blatom, prav izvrstno gnojilo za travnike. Drago plačujemo umetna gnojila, na cesti nam pa voda odnaša najboljši gnoj. Ko bi najel delavce, ki naj bi šli na cesto blato pobirati in bi jim prav drago plačal, četudi po več goldinarjev na dan, bi bil še vedno na dobičku. Marsikaterega trdnega kmeta je tudi sram na cesti blato pobirati, kakor bi bil berač. Spomnite se na rimskega cesarja Vespazijana. Prodal je gnoj iz kloak, cestnih kanalov. Prijatelji so mu očitali, da se za cesarja ne spodobi od takih umazanih reči denar pobirati. Cesar vzame cekin in ga pomoli enemu pod nos z besedami: »Poglej, če diši (po gnoju)?« — Za kmeta je dobro, kaj mu mar govorjenje neumnih norcev.

Rabiti boš moral za popolni uspeh tudi umetna gnojila. Dosedaj navedena so domača in v zvezi z umetnimi gnojili najbolj uspešna. Mnogi se brani žlindre ali fosfata z izgovorom: »Saj sem poizkusil; nekaj časa je bilo dobro, potem pa slabše kakor popred.« — Čisto naravno. Če boš sam krompir jedel, boš tudi opešal. — Vsako umetno gnojilo dá le eno redivno snov. Če pa

nisi vseh preskrbel, se ne bo mogla rastlina razvijati. Jeseni je najboljše gnojilo žlindra, ki dá rastlinam potrebno fosforovo kislino. Če rabiš raje superfosfat, je ta jeseni ravno tako dober, ko je dokazano, da včinkuje v zemlji do deset let. Žlindri se navadno dodaje kajnit ali kalijeve soli, ki daje zemlji potrebni kalij. Tega nadomestiš lahko s pepelom ali tudi z obilo gnojnico.

Na vsak način moramo za travnike bolj skrbeti, kakor do zdaj. Več kakor še enkrat toliko krme bi lahko pridelali na naših travnikih.

Tržni pregled.

Živina je zopet dražja. Mnogi so se bali, da bodo šle cene po končani setvi nazaj. Ni se izpolnilo, ker živine primanjkuje. Za enkrat bo gotovo skozi nekaj mesecev ostala cena visoka. Od spomladi do zdaj so vendar kričali po mestih, naj se hitro odprje meje rumunski živini. Meje so zdaj odprli zakiani živini, trgovci so šli na Rumunsko, ki pa nima več živine za prodati. Tudi dolj je pomanjkanje in draginja.

Potem so pričakovali rešitve od argentinskega mesa. Dobilo se je tam lahko meso po 60 vinarjev 1 kilogram v Trst postavljeno. Živina nima tam velike vrednosti, ker je že vračunjena voznja in dobiček kapitalističnih družb, ki se s tem pečajo. V Trstu se plača 30 vinarjev carine, potem posebno mestna vžitina 65 vin. na Dunaju, voznja tje 6 vin. in razne druge stroške, da stane meso na Dunaju obnem z lepim mesarjevim dobičkom okoli 1 K 38 vin. do 1 K 42 vin. 1 kilogram. Tajiti ne morejo, da je meso veliko slabše, kakor od domačih volov. Vlada je za enkrat dovolila uvoz 10.000 stotov. Ko so podjetniki v Ameriki videli, kako zelo poželijo pri nas argentinsko meso, so precej s ceno poskočili, tako da ga zanaprej ne bodo mogli prodajati dosti pod 1 K 50 vin. 1 kilogram. Po tej ceni pa vedno lahko prodajajo tuje zmazano meso, ker bo cena naši živini ostala visoka, dokler bodo slabo meso po tej ceni prodajali. — Čudno, da niso vsi učenjaki v mestih že davno prišli do prepričanja, da morajo še bolj podpirati kmeta in posebno proizvajanje sena in poljskih pridelkov, da se bo živina pocenila.

Žito leze počasi v ceni naprej. V srednji Evropi je bila bolj slaba letina. V Avstraliji in Argentini bodo pa šele novembra in decembra želi, ker imajo takrat zimo, ko je pri nas poletje, in poletje, ko je pri nas zima. Na južnem delu zemeljske poloble so, zato je vse narobe. Pravijo, da tam pšenica prav dobro kaže. Pokupijo pa res velike množine po svetu. Skoro vsak teden pripeljejo v Evropo čez 40.000 vagonov pšenice. Čez polovico od tega pride iz Rusije. Pri kupčiji z žitom opažamo

prav zanimiv pojav. V novih deželah imajo od začetka velike žetve. Nerabljena zemlja in malo prebivalstvo dovoljuje velik izvoz. Ko je ljudi vedno več in se zemlja izrabljuje, peša izvoz vedno bolj, da nazadnje komaj doma zadostuje. Stare dežele se pa vzdigajo, izboljšujejo kmetijstvo in pridelujejo vedno več. Iz Amerike in Avstralije je vedno manj pšenice. Francoska je morala popred veliko uvažati. Odkar se mora za vsakih 100 kg tuje pšenice plačati 6 K 65 vin. carine, se je poljedelstvo tako povzdignilo, da zadostuje za domačijo. Le letos so imeli izvanredno slabo letino. Brez Rusije bi pa sploh Evropa ne imela zadosti kruha. Tam se prideluje vsako leto več. In ta dežela ima še neizmerne pokrajine neobdelane zemlje.

V Ameriki imajo letos posebno letino za turšico. Še nikdar je niso toliko pridelali. Tudi v balkanskih deželah se pohvalijo z njo. Cena se vendar dobro drži, ker je v naših krajih ni bilo veliko.

Rži je bilo povsod prav veliko.

Med je nenavadno drag, ker so bile čebele povsod slabe. Čebelarji so dobili oktobra po znižani ceni sladkor, ker ni bilo treba plačati daca, ki znaša 38 vinarjev pri kilogramu. Da ne bi kdo tega sladkorja za kaj drugega porabil, so ga z žaganjem in drugimi rečmi pomešali. Zdaj se ne dobi več. Naši čebelarji za to še vedeli niso.

Sadje se letos prav dobro prodaja. Kdor ga ima kaj več, ga ne proda rad, ker bo zaradi slabe vinske letine mošt prišel v večjo čast. Na mestnih trgih ima sadje tako ceno, da se našim ljudem zdi skoro neverjetno. Na Dunaju so plačevali v sredi oktobra za 100 kg češpelj 28 do 32 K, za gališka jabolka 12 do 18 K, srbska 14 do 16 K, navadna domača jabolka 20 do 24 K, boljša 24 do 28 K, izbrana 30 do 50 K.

Za navadne hruške 20 do 24 K, boljše 28 do 36 K, najboljše štajerske 48 do 60 K, tirolske 56 do 80 K. V Londonu so plačevali navadne suhe češplje po 48 do 56 K in boljše po 67 K 100 kilogramov. — To so cene, pri katerih bi naši sadjerejci lahko bogati postali. Toda kako naj najdemo pot na Dunaj in v London. Sami je ne boste našli, močnim zadrugam in krepkim zvezam je pa vedno odprta. Človeka, ki nekaj razume o trgovini in ima tudi drugače glavo in srce na pravem mestu, bi bilo treba poslati v te kraje, da vse pregleda in našim ljudem nasvetuje, kako naj si pomagajo. Sadjarstvo bi moglo našemu kmetu milijone prinašati. Treba bo pa vpeljati najboljše vrste in eden posamezni imeti celi vrt enotnih jabolk ali hrušk.

Mlečni izdelki imajo navadno visoko ceno. Ker živine primanjkuje, ni mleka, ni masla, ni sira zadosti. Zaradi visokih cen masla so po mestih mnogi začeli opuščati uživanje istega ali rabiti margarin ali kokos. Zravijo, da po večini gostiln in pekarij delajo le z margarinom, ki je zmes loja in pravega

masla, ki se v tovarnah tako spretno napravi, da se od pravega komaj loči. To ravnanje bi znalo v dobrih letinah, ko bo dosti živine, zelo škodovati maslu. Kmet ga ne more v zgubo prodajati. Ko bi še sto mlekarn osnovali, bi vse dobre izdelke prav lahko prodale.

Splošno podraženje vseh predmetov se nam obeta. Klobučarji so mnenja, da premalo zaslužijo, klobuki morajo biti dražji, kar se bode najbrž kmalu zgodilo. Krznarji tudi niso zadovoljni s svojim dobičkom, usnje se tudi podraži. Sukneno blago se je že v zadnjem času zelo podražilo, zdaj pravijo, da bodo šli s cenami še naprej. Skoro vse tovarne podraže svoje cene. Dasiravno vlečejo kapitalisti visoke obresti od svojega denarja, vendar jih ne zmerjajo z oderuhi, kakor kmeta, ki letos vendar enkrat malo boljše prodaja živila. V zadnjem času so začeli še drug prav zanimiv račun. Izračunali so, da se pri gospodi porabi samo za žensko obleko skoro tretjina vseh dohodkov, veliko več, kakor stane vsa hrana celo leto, čeprav precej dobro živijo. Tudi pri navadnem meščanu in delavcu v mestih se da več za pijačo, zabavo, stanovanje, kakor za hrano. Zdaj pa pri kmetu računite, koliko dá za obleko, koliko za nepotrebno, pa bote imeli jasen račun.

Gošo

debel vrat, tolsti vrat, sekinje na vratu in žlezah, ochranja naglo in trajno edino zanesljivo sredstvo **Sv. Jurija balzam proti gošji**. Dvojn. steklen. K 4.—. Laboratorij **Karl Remmel** v **Laudshutu 275, Bavarsko.** 2770

Perilo

Pište po cenike od perila za gospode, dame in otroke, preprog in po vzorce od platnena blaga na tkalnicu in tovarno perila

Oswald Lellek,
Toplice Belohrad (Češko).
dobite iste s povratno pošto

Zastonj!

500 tucatrov platnenih rjuh

brez šiva, ostale od dobave za samostan. 150 cm široke, 200 cm dolge pol tucata K 15-50 150 cm široke, 200 cm dolge pol tucata K 16-50 25 m platna za platnene srajce 86 cm širok 16 K razpošilja

Frant. Marsal št. 104
Česká Čerma,
pošta Nachod, (Češko).

Iz konkurz- ne mase

1000 komedov kompl. vel. rjuh iz samostan platna, redna cena K 2-90, sedaj K 1-90; 870 komadov volnen. odej, zelo tople, redna cena K 4-90, sedaj K 2-70; 675 m rumbur. platna 88 cm šir. redna cena 95 v, sedaj 58 v; 600 kom. hivan. odej, ru-dečih z belo all barv. podlogo prej K 7.50, sedaj K 5-50; 4000 parov Lama nogavic, redna cena 90 h, sedaj 55 v; 960 m širovskega damškega lodna redna cena K 2-90 sedaj K 1-50.

Kaufhaus zur Südbahn
Gradec, Annonstr. 68/7.

Neprimerno se vzame nazaj, zamenja ali denar vrne. — Nad 20 K poštnine prosto. 2812

Izvolite zahtevati vzorce! **barhenta, flanel, modnega blaga in opreme,** platna, damasta, kanafasa i. t. d. vse novosti, katere pošlje franco dobro znana razpošiljalnica

U. I. Havliček & brata

Poděbrad, Češko. 3117
Posiljamo tudi 1 zavoj 40 m ostankov letnega in zamskega perilnega blaga, sortirano v širokosti 1-8 m, za samo 18 kron franco po povzetju. Priložnostni nakupi! Izredno ceno!

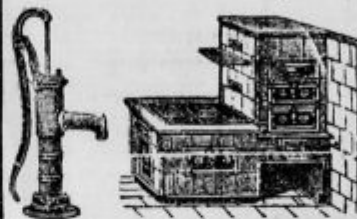
Za bolne! Za trpeč! Za zdrave!
Proti še tako trdovratnim in zastarelim slučajem revme, trganja, živčnih boleznih, glavo- in zobobola, bolečin v hrbtu in kitah, bodljajev, trganja po udih, bolečin v nogah, oteklin, hvali se v obče zajamčeni, na mnogih klinih ali praktično preizkušeni od 1000 zdravnikov priporočeni

Ichtiomentol

patentovan v vseh državah, mnogokrat odlikovan, Nedosežen po zdravilnem učinku! Nad 15.000 zahvalnic Edina razpošiljalnica in tovarna, kemični laboratorij ces. svetnika in lekarnarja **S. Edelmanna, Sabor, Ringplatz št. 34.** Franco se pošilja po povzetju 6 stekl. kron 6.—, 10 stekl. kron 10.—, 15 stekl. kron 22.—. 2849 a

Trgovina

špecerijskega blaga, moke, špirlita, raznovrstnih barv, laka, firneža itd., na drobno in debelo.

Zaloga

železa, želez. šin, traverz, Roman in Portland cementa, železnih peči, kotlov, tehtnic, sesalk in cevi za vodovode, štedilnikov, mrež za ograje, nagrobnih križev itd. Sploh vse železnine. - Dobra posrežba, nizke cene.

A. Sušnik

Ljubljana, Zaloška cesta št. 21.

CLIMAX motorji napetrolej
Najcenejši obrat.
Bachrich & Co.
tovarna za motorje
Dunaj XIX/6
Heiligenstädterstr. 23.

Posestvo naprodaj!

V Ponikvah pri Dobropoljah je naprodaj posestvo; obstoječe iz hiše (7 lepih sob z vsemi pritliklinami), velikega sadnega vrta in 1 oral bukovega gozda. Jako pripravno za letovišče ali penzionista: do cerkve 5 minut, do kolodvora pol ure. Cena se izve pri **Simonu Oblak, Ponikve p. Dobropoljah. 43.** 3141

vožnja s **Cunard Line**

Bližnji odhod iz domače luke

Trsta: Ultonia 29./11., Saxonia 8./11., Pannonia 15./11. 1910.

Iz Liverpoola: Lusitania (najboljši največji in najlepši parnik sveta), 5./11., 17./12., Mauretania 19./11., 10./12. 1910.

Pojesnila in vožne karte pri **Andrej Odlasek, Ljubljana, Slomšk. ul. 25,** blizu cerkve Srca Jezusov. Cena bližnji Trst-New-Jork III. razred K 180.— za odraslo osebo vštveši davek in K 100.— za otroka pod deset let vštveši davek.

Julij Meinl

Ustanovljeno 1862.

Uvoz kave

Veležgalnica kave

Epilepsija, izborni učinki z **Krci, Epileptični** om **Nervoznost** zak. var. Cena 7 K. Zahtevajte zdravniško razp. pravico št. 33 brezplačno od glavne založbe: **Apoteke zur Austria** - Dunaj IX, ali na naravnost iz tovarne: **Priv. Schwannapoteke, Frankfurt am Main.**

6 belih rjuh, zelo debele in za- robljene po 2 m K 14—, po 2 1/2 m K 16 — iz do- mačega lanenega platna po 2 m K 18 — po 2 1/4 m K 20 — razpošilja franko po celi Avstriji narodna veletrgovska hiša **R. Stermecki v Celju.**

Pet vinarjev stane dopisnice na katero zapi- šete ime občine znane razpošiljateljske trgovine **Fr. Miklauc, Ljubljana,** da **Vam pošle poštine** prosto vzroke najno- vejšega sukne- nena in modnega blaga za moške obleke.

Putniki v Ameriko kateri želijo dobro, po ceni in zanesljivo potovati naj se obrnejo **Simona Smetetka** na Ljubljani Kolodvorske ulice 20. **Škakovrstnu Pojasnilu** dujo se brezplačno.

Smirna imit. stenske preproge.

St. 2097 v I. kakovosti na obeh stran. popolnoma enaka, v različ. vzorec kot: srnjakova rodb., labod, lev, pes, lisica, 2 papigi, tiger, srne, v lepih barvah izvršena, 100 cm šir., 200 cm dolga, komad le K 5-60. — St. 2098. Ista, enaki vzorec in slike, 90 cm šir., 180 cm dolga, le K 4-80.

Največja izbira **knjižnih in posteljnih garnitur, Hanelastih, spalnih odev, šivanih odev itd.**

Nikak riziko! Zmena dovoljena ali denar nazaj! Pošilja proti povzetju ali predplačilu

C. in kr. dvorni založnik Jan Konrad pošiljalnica v Brnxu št. 1397 (Češko).

Glavni cenik z nad 3000 podobami vsakomur zastoj in franco.

Edina izborna priložnost nakupa za trgovce in krošnjarje. Razpošilja se tudi zasebnikom.

40m sort. ostankov 16 K

Barbant v najmodernejših vzorcih za damske obleke in bluze. **Fianele** v okusnih vzorcih za srajce, bluze itd. Češ v krasnih vzorcih za srajce, bluze, obleke itd. **Kanafas** v živahnih barvah za posteljne prevleke **Oksford** za moške srajce, trpežen. **Platno** belo, izborna kakovost. **Peplita blago** za obleke in bluze **Modrikasto blago** za žensjske predpasnike in domače obleke. Vsi ostanki so brez napake in zajamčeno pralni. Dolgost ostankov a do 10m. Nikake rizike. Za nepovoljno denar nazaj. Od ostankov ne pošiljam vzorcev

40 metrov finega platna za život- no in posteljno perilo **K 18'50**

Rjuhe brez šiva 150 cm široke, 225 cm dolge, zajam- ceno platno, nedosežno dobro blago, komad K 2'50. Najmanjše naročilo 6 kosov. Pošilja po povzetju

Tkalnica Julij Kantor, Baby pri Nachodu, Češko.

Združene tovarne za volnino prodajajo letos zopet izključno po meni 4000 komadov takozvanih

vojaških kocev za konje

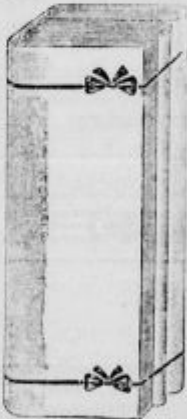
za ceno le K 4-40 komad in K 8-60 za par (6 parov franko na dom) naravnost na lastnike konj. **Ti debeli, trajno trpežni koci** so topli kot **kožuhoovina**, temnosivi, okoli 150/200 cm veliki, torej lahko **pokrijejo celega konja**. Razločno pisana naročila, ki se izvršujejo le po povzetju ali če se denar pošlje naprej, naj se pošljejo na **STEINER-jevo** komisijsko razpošiljalnico združenih tovarn za koce

Dunaj II, Taborstrasse 27 G.

Ceniki na željo zastoj in franco. — Za neugaja- joče se zavežem vrniti naprej poslani denar. Mnogoštevilna priznanja in naročila so došla od kobilarne v Radavcu, Komarno in Brody, župnika Kolarja Tutz, dr. Vračuna, odvetnika v Varasdu, posestnika Weidbergerja Ilosva, Grünvalda, Zorkovak, Rotter Lichten, pl. Mroczkowski-ja Dobro- stany, Rosenauerja Zg. Moldava, Hahlissa Manken- dorf, Sdienka Gerisdorf, lastnika umetnega mlinu, 3091 Fohringerja in dr. (1)

Platnina in bombaževina

po najnižjih eksportnih cenah.

St B 14. **Konradovo platno**, močno, debelotitno domače platno, 76 cm široko, 1/2 kosa 11 1/2 m dol. K 6-50. Cel kos 23 m dolg K 12-50. Širše platno v boljši kakovosti kos 23 m dolg K 18-50, 14-50, 16-40. — St. S 1. **Širtingl** srednje debele niti, 84 cm širok, kos 20 m dolg K 12- —. Isti boljše kakovosti K 15-50, 17- —. St. C 5 **šifon**, srednje močan, 82 cm šir., kos 10 m dolg, K 12-50, finejša kakovost K 14-50, 16-50. St. B 31. **Najcenejša pristinobarvna posteljna preja** (kanafas) rudača, vijoličasta ali vijanjeva proga 78 cm šir., kos 23 m dolg K 10-50. 1/2 kosa 11 1/2 m dolg K 5-50. St. J. 22. **Inletblago**, pristinobarvno nepro- dirno, rudače ali vijanjevo, 78 cm šir., kos 23 m dolg K 12-50, pol kosa 11 1/2 m dolg K 7- —. **Močne rjuhe iz domačega platna.** 100/200 cm vel. pol tucata K 18- —, komad K 8-20. **Robti** čisto beli, pisano karirani tucat K 1-10, 2- —, 2-30, 3- —, 3-80; večja izbira je razvidna iz mojega glav. cenika. Pošilja se po povzetju ali naprej plačilu.

Jan Konrad, c. kr. dvorni založnik v Brnxu 1399, Češko. Bogate ilustr. glavni cenik z nad 3000 slikami na zahtevo zastoj in franco.

Poznate li Dobruško platno?

izbor.e jakosti, vse dobro pralno

1 kos 23 m Ia	K 17- —
1 kos 23 m A	K 15- —
1 kos 20 m rumburško platno	K 10- —
1 kos 20 m S šifon	K 12-50
1 kos 23 m pristinobarvni kanafas	K 12-50
6 kosov rjuh 150 x 200 cm	K 13-50
6 kosov rjuh 150 x 225 cm	K 16- —
1 tucat robcev belih ali barvnih od K 1-30 višje	
1 tucat brisač celonitne od K 6-80 višje	

40 m ostankov izbranih I. jakosti K 24- — od ka- terih se pa vzorci ne pošiljajo. — **Pošiljam po poštne povzetju.** Pošiljatve 50 K franko. Vzorce vsega lanenega, bombažastega blaga in tkalnih novosti pošiljam franko na ogled. 3115 **Tkalnica S. Munk syn, Dobruška št. 16, Cechy.**

SIROLIN „Roche“

je najbolj preizkušeno sredstvo, katero predpi- sujejo zdravniki že več kot 10 let z najboljšim uspehom pri

pljučnih boleznih oslovskem kašlju, influenci, katarih.

SIROLIN-„Roche“ je v mnogih klinikah in sanatorijih za pljučne bolezni v stalni rabi. Zahtevajte izrecno v vseh lekarnah (zdravniški predpis)

Sirolin izvirni zavoj „Roche“ in zavrnite manjvredne ponaredbe.

Sirolin brošure H/II zastoj in poštine prosto od **F. Hoffmann-La Roche & Co.** Basel (Švica), Grenzach (Baden).